

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****MERGE POLAT BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/26121
Karar Tarihi : 28/1/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Raportör : Mehmet AKTEPE
Başvurucu : Merge POLAT
Vekili : Av. Bülent ÇOBAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz sebepleri bildirilmediğinden temyiz isteminin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/8/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı başvuru hakkında PKK/KCK silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturma neticesinde 10/10/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

10. Yargılamayı yürüten İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 4/5/2007 tarihinde başvuru silahlı terör örgütü üyesi olma suçunu işlediğinden bahisle 12 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

11. Başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine karar verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... PKK/KCK silahlı terör örgütüne ait kamplarda siyasi ve askeri eğitim alması, kod adı kullanması, örgüt faaliyetleri kapsamında rapor düzenlemesi, örgütsel toplantılarda ve basın açıklamalarında yer alması, örgüte eleman kazandırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunması, örgüt üyesi şahıslarla irtibatının olması hususları değerlendirildiğinde sanığın PKK/KCK silahlı terör örgütünün üyesi olduğu sonucuna varılmıştır.

Mahkemenin mahkumiyet hükmünde usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu, eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu gerekçesiyle istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir."

12. İstinaf talebinin esastan reddi kararı başvuru müdafisine 15/11/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. İstinaf talebinin reddi üzerine başvuru müdafisi 20/11/2017 tarihli duruşma talepli temyiz dilekçesinde kararın usul ve yasaya aykır olduğunu ve ayrıntılı dilekçesini sunacağını belirtmiştir. Ancak başvuru, detaylı temyiz sebeplerini içeren dilekçeyi Yargıtaya vermemiştir.

14. Yargıtay 16. Ceza Dairesince yapılan inceleme sonucu 30/5/2018 tarihinde başvuru temyiz talebinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 294. ve 298. maddelerinde 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 305. maddesinden farklı olarak temyiz edenin temyiz sebeplerini açık bir biçimde göstermesi zorunluluğunun getirildiği belirtilmiştir. Doktrine de atıfta bulunulan kararda, temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermemesi hâlinde usulüne uygun olarak yapılmış bir temyiz talebinin varlığından söz edilemeyeceği vurgulanmıştır. Kararda, başvuru müdafinin 20/11/2017 tarihli temyiz dilekçesinde temyiz sebeplerini açıklamamış olması sebebiyle temyiz isteminin reddi gerektiği ifade edilmiştir.

15. Başvuru nihai kararı 31/7/2018 tarihinde Yargıtay Ceza Dairesi kaleminde öğrendiğini beyan etmiştir.

16. Başvuru 27/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 5271 sayılı Kanun'un "Temyiz nedeni" kenar başlıklı 288. maddesi şöyledir:

"(1) Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır.

(2) Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır."

18. 5271 sayılı Kanun'un "Hukuka kesin aykırılık halleri" kenar başlıklı 289. maddesi şöyledir:

"(1) Temyiz dilekçesi veya beyanında gösterilmiş olmasa da aşağıda yazılı hâllerde hukuka kesin aykırılık var sayılır:

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması,

b) Hâkimlik görevini yapmaktan kanun gereğince yasaklanmış hâkimin hükme katılması,

c) Geçerli şüphe nedeniyle hakkında ret istemi öne sürülmüş olup da bu istem kabul bulunduğu hâlde hâkimin hükme katılması veya bu istemin kanuna aykırı olarak reddedilip hâkimin hükme katılması,

d) Mahkemenin kanuna aykırı olarak davaya bakmaya kendini görevli veya yetkili görmesi,

e) Cumhuriyet savcısı veya duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması,

f) Duruşmalı olarak verilen hükümde açıklık kuralının ihlâl edilmesi,

g) Hükmün 230 uncu madde gereğince gerekçeyi içermemesi,

h) Hüküm için önemli olan hususlarda mahkeme kararı ile savunma hakkının sınırlandırılmış olması,

i) Hükmün hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delile dayanması."

19. 5271 sayılı Kanun'un "Temyiz başvurusunun içeriği" kenar başlıklı 294. maddesi şöyledir:

"(1) Temyiz eden, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorundadır.

(2) Temyiz sebebi, ancak hükmün hukuki yönüne ilişkin olabilir."

20. 5271 sayılı Kanun'un "Temyiz gerekçesi" kenar başlıklı 295. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Temyiz başvurusunda temyiz nedenleri gösterilmemişse temyiz başvurusu için belirlenen sürenin bitmesinden veya gerekçeli kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde hükmü temyiz olunan bölge adliye mahkemesine bu nedenleri içeren bir ek dilekçe verilir..."

21. 5271 sayılı Kanun'un *"Temyiz isteminin reddi"* kenar başlıklı 298. maddesi şöyledir:

"(1) Yargıtay, süresi içinde temyiz başvurusunda bulunulmadığını, hükmün temyiz edilemez olduğunu, temyiz edenin buna hakkı olmadığını ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini saptarsa, temyiz istemini reddeder."

22. 5271 sayılı Kanun'un *"Temyiz isteminin esastan reddi veya hükmün bozulması"* kenar başlıklı 302. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"(3) Hüküm, temyiz dilekçesinde gösterilen sebeplerle bozulduğunda, dilekçede açıklanmış olmasa bile saptanan bütün diğer hukuka aykırılık hâlleri de ilâmda gösterilir."

B. Uluslararası Hukuk

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan,... bir mahkeme tarafından davasının ... görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciine erişim hakkından söz etmese de -maddede kullanılan terimler bir bütün olarak bağlamıyla birlikte dikkate alındığında- mahkemeye erişim hakkını da garanti altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (*Golder/Birleşik Krallık*, B. No: 4451/70, 21/2/1975, §§ 28-36). AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mündemictir. Bu çıkarsama, Sözleşmeci devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensiplerinin gözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (*Golder/Birleşik Krallık*, § 36).

25. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak AİHM, bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar Sözleşme'nin 6. maddenin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (*Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye*, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59; *Eşim/Türkiye*, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; *Edificaciones March Gallego S.A./İspanya*, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34).

26. AİHM; mahkemeye erişim hakkının doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektirdiğini, bu düzenlemelerin zaman ve yer itibarıyla topluluk ve bireylerin

ihtiyaç ve imkânlarına göre değişebileceğini, bu nedenle Sözleşmecî devletlerin bu konuda takdir hakkına sahip olduklarını kabul etmektedir (*Ashingdane/Birleşik Krallık*, B. No: 8225/78, 28/5/1985, § 57; *García Manibardo/İspanya*, B. No: 38695/97, 15/2/2000, § 36).

27. AİHM, yasal yollara başvuru için süre ve usul kuralları öngörülmesinin amacının *adaletin iyi yönetimini* güvenceye bağlamak ve hukuki güvenlik ilkesini sağlamak olduğunu hatırlatmakta; bunun yanında yargısal başvurulara ilişkin usullerin, özellikle tebligat sistemi ışığında uyulması gereken başvuru sürelerinin hesaplanmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin gerektirdiği şekilde mahkeme hakkının etkililiğini güvence altına alacak nitelikte olması zorunluluğuna vurgu yapmaktadır. AİHM'e göre başvurunun kamu otoritelerinin menfaati ile kendi menfaati arasında adil denge tesis eden tutarlı bir sisteme güvenebilme imkânına ve özellikle haklarına doğrudan müdahale teşkil eden ilgili idari işleme itiraz edebilecek açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olması önem taşımaktadır (*Geffre/Fransa* (k.k.), B. No: 51307/99, 23/1/2003).

28. AİHM, dava hakkını süre ve usul koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; AİHM'in rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (*Eşim/Türkiye*, § 20).

29. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (*Bayar ve Gürbüz/Türkiye*, B. No: 37569/06, 27/11/2012, § 42).

30. AİHM'e göre temyiz için öngörülen usul ve süre sınırlarına ilişkin kurallar, adaletin iyi yönetimini ve bilhassa hukuki belirlilik ilkesine riayet edilmesini sağlamayı hedefler. Bu kuralların uygulanması beklenir. Ancak söz konusu kurallar veya bu kuralların uygulanması, davacıların mevcut bir başvuru yolundan faydalanmalarına engel teşkil etmemelidir. Ayrıca 6. madde istinaf veya temyiz mahkemeleri bakımından uygulanırken ilgili yargılama sürecinin özel koşullarına bağlı kalınmalı ve ulusal yasal düzende yapılan yargılamaların bütünlüğü ile temyiz mahkemesinin bu yargılamalardaki rolü dikkate alınmalıdır. Usulen temyize ilişkin kabul edilebilirlik koşulları, sıradan bir temyize kıyasla daha katı olabilir (*Osu/İtalya*, B. No: 36534/97, 11/7/2002, §§ 32, 33).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 28/1/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

32. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin

yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan ve bireysel başvuru tarihinde ceza infaz kurumunda tutuklu bulunan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu; istinaf talebinin esastan reddi üzerine verdiği temyiz dilekçesinde incelemenin duruşmalı yapılmasını, kararın hukuka aykırı olduğunu ve ayrıntılı temyiz sebeplerini daha sonra sunacağını belirtmiştir. Ancak sonraki aşamalarda temyiz sebeplerini gösterir ek bir dilekçe sunmadığını, Yargıtayın duruşmalı inceleme yapacağına dair bildirim neticesinde 28/5/2018 tarihinde duruşmaya katılarak temyiz sebeplerini sözlü olarak dile getirdiğini ancak Yargıtayın 30/5/2018 tarihli kararıyla temyiz başvurusunun temyiz dilekçesinde temyiz sebeplerini göstermemesi nedeniyle reddedildiğini vurgulamıştır. Başvurucu; verilen kararın ölçülülük ilkesine uygun olmadığını ve aşırı şekilci bir karar olduğunu, en azından kesin hukuka aykırılık halleri yönünden temyiz incelemesi yapılması gerektiğini, bu nedenle hakkında verilen mahkûmiyet kararını kanun yolunda incelettirememesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde; mahkemeye erişim hakkına getirilecek sınırlandırmaların hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiği belirtilerek kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük bakımından somut olay değerlendirilmiştir. Görüş yazısında; herhangi bir gerekçe içermeyen temyiz dilekçesi Yargıtay incelemesinden geçemeyeceği için hükümden var olan ancak gösterilmeyen nedenin mutlak mı yoksa nispi bir temyiz nedenine mi ilişkin olduğunu denetlemenin de mümkün olmayacağı, bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 294. maddesinin (1) numaralı fıkrasını esas alarak verilen ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı belirtilmiştir. Görüşte; incelemesi hukuki denetimle sınırlı tutulan temyiz yolunda 1412 sayılı mülga Kanun'un 305. maddesinden farklı şekilde resen temyiz tercihindan vazgeçilerek temyiz başvurusunda temyiz sebeplerinin gösterilmek zorunda olduğunun öngörüldüğü, Yargıtayın içtihat mahkemesine dönüşmesi amaçlandığı, temyiz nedenlerinin açıkça belirtilmesi zorunluluğunun taraflarca temyiz dilekçelerinin ciddiyetle ele alınması, temyiz mahkemelerinin gereksiz yere meşgul edilmemesi ve böylece önem taşıyan nitelikli başvurular üzerinde yoğunlaşmasını temin etmeye yönelik olduğu belirtilerek hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan adaletin iyi yönetimi ve yargılamaların makul süre içinde tamamlanmasını hedefleyen temyiz nedenlerinin belirtilmesi zorunluluğunun anayasal açıdan meşru bir amaca dayalı olduğu vurgulanmıştır. Ölçülülük bakımından yapılan değerlendirmede ise temyiz sebebi gösterme zorunluluğunun yargılama sürecinde bir müdafii yardımıyla faydalanan başvurunun kanun yoluna başvurusunu imkânsiz hâle getirmediği, aşırı derece zorlaştırmadığı, kanun yollarına başvuruda ilk derece mahkemesinde dava açmaktan daha farklı ve daha katı koşullar öngörülmesinin mümkün olduğu, yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınmasının tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelediği, bu kapsamda gereksiz başvuruların engellenerek temyiz başvuru sayılarının azaltılması ve başvurularda kalitenin artırılması amacıyla temyiz nedenlerinin açıkça belirtilmesi zorunluluğu öngörülmesinin ulaşılmak istenen hedef bakımından elverişsiz olduğunun ya da gerekli olmadığını söyleyemeyeceği belirtilerek başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu ifade edilmiştir.

35. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında, süre tutum dilekçesinin de bir temyiz dilekçesi olduğunu, bu nedenle ayrıntılı temyiz nedenlerini içermese de temyiz dilekçesi olarak kabul edilmesi gerektiğini, ayrıca temyiz aşamasında açılan duruşmaya müdafinin katılarak temyiz nedenlerini bildirdiğini, somut olayda kesin hukuka aykırılık hâlleri ile duruşmada bildirilen temyiz nedenleri yönlerinden temyiz incelemesi yapılması gerektiğini öne sürmüştür.

2. Değerlendirme

36. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

37. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Caman*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

38. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

39. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

40. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyumsuzluğun çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması *kanun yoluna* başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (*Hasan İştin*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 37).

41. 5271 sayılı Kanun'da temyiz kanun yolunun düzenlendiği ve başvurucağın temyiz hakkının olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

42. Mahkemeye erişim hakkına ilişkin müdahalenin Anayasa'nın 36. maddesini ihlal edip etmediği ise kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşulları yönünden yapılacak inceleme sonucunda belirlenmelidir.

43. Başvurucunun temyiz sebeplerini bildirmemesi nedeniyle temyiz isteminin reddine dair kararın 5271 sayılı Kanun'un 298. maddesine dayandığı görülmektedir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

44. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır (AYM, E.2014/112, K.2014/203, 25/12/2014).

45. Diğer taraftan hukuki güvenlik ve hukuki istikrar ilkeleri Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerindedir. Bu ilkelerin sağlanması amacıyla adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkına sınırlama getirilebilir. Mahkemeye erişim hakkının doğası da kanun yolu denetiminde daha katı usul kurallarının getirilmesine imkân tanımaktadır. Bu çerçevede ciddiyet içermeyen ve niteliksiz başvuruların elenerek daha nitelikli başvurulara daha fazla zaman ayrılmasının sağlanması ve bu suretle Yargıtayın içtihat mahkemesi fonksiyonunu yerine getirmesi amacıyla temyiz sebepleri bildirilmeyen başvuruların reddedilmesine karar verilebileceği söylenebilir.

46. Bu açıklamalar çerçevesinde temyiz dilekçesinde temyiz sebeplerinin bildirilmesi zorunluluğunun anayasal açıdan meşru amaçları vardır.

47. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen hukuki veya fiili sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özkan Şen*, § 52).

48. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

49. Ölçülülük ilkesi, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin kişiyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817,

19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvurunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır (*Ahmet Ersoy ve diğerleri*, B. No: 2014/4212, 5/4/2017, § 50).

50. Yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınması tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelemeyiz. Bununla birlikte yargısal başvuru usullerinin belirli ve öngörülebilir olması gerekir Öte yandan mahkemeler kanun yollarına başvuru için getirilen koşulları uygularken kişilerin mahkemeye erişimlerini engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde şekilcilikten kaçınmalıdır (*Hasan İştin*, §§ 45, 46).

51. Somut olayda başvurunun istinaf talebi esastan reddedilmiş ve anılan karar başvuru müdafisine tebliğ edilmiştir. Başvurucu, ilk derece mahkemesi kararını süresinde temyiz etmiş ancak temyiz dilekçesinde ayrıntılı dilekçesini sonra sunacağından bahisle temyiz sebeplerini açıkça göstermemiştir.

52. Temyiz sebeplerini gösterme zorunluluğunun Yargıtayın iş yükünün hafifletilmesi ve içtihat mahkemesi fonksiyonunu icra etmesinin temin edilmesi amacıyla ulaşılması bakımından elverişli olduğu açıktır. Özellikle bölge adliye mahkemelerinin işlerlik kazanmasıyla birlikte ülkemizde üç dereceli yargılama sistemine geçilmiş ve Yargıtayın yalnızca hukukilik denetimi yapması sağlanmıştır. Böylelikle Yargıtayın içtihat mahkemesi fonksiyonu ön plana çıkmıştır.

53. Temyiz sebeplerinin gösterilmediği bir temyiz talebinin incelenmesi maddi vaka denetimi değil hukukilik denetimi yapan bir mahkemenin iş yükünü artırarak amacına ulaşmasını oldukça zorlaştıracaktır. Bu açıdan temyiz talebinde bulunanlardan somut olaya ilişkin ayrıntılı temyiz gerekçelerini belirtmeleri için usule ilişkin düzenlemeler yapılması da doğal karşılanmalıdır. Böylece temyiz mercii esas amacı olan içtihat oluşturma görevini hakkıyla ve zaman kaybına uğramaksızın yerine getirebilecektir.

54. Temyiz kanun yoluna başvuru için getirilen kurallar ilgili usul kanunlarında belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlenmiştir. Temyize başvuru süresi ve ayrıntılı temyiz gerekçelerinin bildirilmesi için belirlenen ek süre açıkça belirtilmiştir. Gerekçeli kararın tebliğinden sonra başvurucuya detaylı bir dilekçe sunmasına imkân sağlandığı gözetildiğinde müdahalenin başvuru için şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği açıktır. Bu kuralların başvurunun temyiz mercisinde hakkındaki mahkûmiyeti incelettirme bakımından mahkemeye erişim hakkını engellediği veya aşırı şekilde zorlaştırdığı da söylenemez. Bu noktada hakkında açılan davayı derece mahkemesinde ve sonrasında istinaf mahkemesinde takip eden başvuru beklenen, ilgili usul ve süre kuralları çerçevesinde temyiz başvurusunu yapmasıdır. Sonuç olarak kamu yararı ile bireysel menfaat arasındaki denge gözetildiğinde müdahalenin orantılı olmadığı söylenemez.

55. 5271 sayılı Kanun'un 294. maddesinde temyiz talebinde bulunanın hükmün bozulmasını niçin istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunda olduğu açıkça ifade edilmiştir. Yine kanun koyucu aynı Kanun'un 295. maddesinde hak kayıplarının önüne geçebilmek amacıyla temyiz başvurusunda temyiz nedenlerini göstermeyenler için yeni bir imkân daha tanıyarak öngörülen süre ve prosedürde temyiz nedenlerini belirten ek bir dilekçe daha verip temyiz nedenlerinin belirtmesi noktasındaki noksanlığı giderme konusunda kişilere imkân tanımıştır (bkz. §§ 20, 21).

56. Bunun yanında davanın taraflarına gerekçeli mahkeme kararının usulüne uygun olarak bildirilmesi ve tarafların bu gerekçeye göre ayrıntılı itiraz nedenlerini belirterek temyiz hakkını kullanmaları kanun yolunun etkili bir şekilde kullanılması ve bu suretle de hakkaniyete uygun yargılamanın sağlanması açısından zorunludur.

57. Somut olayda ilk derece mahkemesinin kararı 6/6/2017 tarihinde, Bölge Adliye Mahkemesinin kararı ise 15/11/2017 tarihinde başvuru müdafisine tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla başvurunun hakkında verilen kararlardan ve gerekçelerinden haberdar olmadığı söylenemez. Hakkında verilen hükmün gerekçesi başvurucuya bildirilmiş, başvuru da temyiz dilekçesinde temyiz nedenlerini açıklamadığı gibi kanunda belirtilen süre içinde ek bir dilekçe vermek suretiyle de temyiz nedenlerini bildirmemiştir.

58. Başvuru, Yargıtayda yapılan duruşma sırasında sözlü olarak temyiz sebeplerini ileri sürdüğünü başvuru formunda vurgulamıştır. Ancak istinaf incelemesine ilişkin karar 15/11/2017 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmesine rağmen başvuru ayrıntılı temyiz sebeplerini içermeyen bir dilekçe ile 20/11/2017 tarihinde kararı temyiz etmiştir. Yargıtayda yapılan duruşmanın ise 28/5/2018 tarihinde gerçekleştiği nazara alındığında başvurunun temyiz sebeplerini bu zaman zarfında dahi temyiz merciine iletmediği, ilk temyiz tarihinden uzunca bir süre sonra yapılan duruşmada ancak ileri sürdüğü dikkat çekicidir. Ayrıca başvuru, başvuru formunda bu süreçte temyiz sebeplerini neden ileri sürmediğine dair makul bir izahta bulunmamış; gecikmeyi açıklayacak bir sebep de dile getirmemiştir.

59. Yukarıda belirtilen tespitler ışığında başvurunun hukukilik denetimi yapılan Yargıtay aşamasında temyiz sebeplerinin nelerden ibaret olduğunu temyiz dilekçesinde açıkça belirtmediği, kanunun imkân tanıdığı süre içinde ek dilekçe ile de temyiz sebeplerini belirtmediği açıktır. Anayasa Mahkemesi mahkemeye erişim hakkı kapsamında yaptığı değerlendirmelerde usule ilişkin uygulamanın kişinin mahkemeye erişim hakkını Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığının gözönüne alınacağını ve yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınmasının tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelemeyeceğini belirtmiştir. İlgili usul kurallarında da belirtilmesine karşın başvurunun gerekçeli temyiz nedenlerini geçen süre zarfında Yargıtaya sunmadığı görülmektedir. Yargıtayın bu koşullar altında başvurunun temyiz istemini reddetmesinin mahkemeye erişim hakkını engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde şekilci olduğu söylenemez. Bu itibarla temyiz isteğinin reddine karar verilmesinin öngörülebilirlik sınırları içinde olduğu ve söz konusu temyiz isteğinin reddedilmesinin başvuru aşırı bir külfet yüklediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkının korunması ile kamunun yararı arasında olması gereken adil denge bozulmadığından ve mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir müdahale olmadığından mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığı açık olduğu sonucuna varılmıştır.

60. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvuruçunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 28/1/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Recai AKYEL

Üye
Selahaddin MENTEŞ